

GENE WOLFE

LIKTORŮV MEČ

KNIHA NOVÉHO SLUNCE

LIKTORŮV MEČ

The Sword of the Lictor
Copyright © 1981 by Gene Wolfe
All rights reserved.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Pavel Bakič, 2023
Cover © Zhivko P. Petrov, 2023
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

ISBN 978-80-277-3832-8 (pdf)

GENE WOLFE

KNIHA NOVÉHO SLUNCE

LIKTORŮV
MEČ

přeložil Pavel Bakič

FOBOS

OBSAH

I ♦	Pán domu řetězů	7
II ♦	Nad kataraktem	15
III ♦	Před chýší	22
IV ♦	Ve věži Vinkuly	31
V ♦	Cyriaka	39
VI ♦	Knihovna Citadely	46
VII ♦	Přitažlivé síly	53
VIII ♦	Na skalní stěně	59
IX ♦	Salamandr	65
X ♦	Olovo	71
XI ♦	Ruka minulosti	76
XII ♦	Za přívalem	85
XIII ♦	Do hor	93
XIV ♦	Vdovino stavení	101
XV ♦	Má před tebou náskok!	109
XVI ♦	Alzabo	117
XVII ♦	Liktorův meč	125
XVIII ♦	Severián a Severián	132
XIX ♦	Příběh o chlapci jménem Žába	140
XX ♦	Kruh čarodějů	150
XXI ♦	Magický souboj	158

XXII	♦	Předhůří	166
XXIII	♦	Prokleté město	175
XXIV	♦	Mrtvé tělo	182
XXV	♦	Týfón a Piaton	190
XXVI	♦	Oči světa	198
XXVII	♦	Stezky výšinami	205
XXVIII	♦	Hetmanova večere	213
XXIX	♦	Hetmanův člun	221
XXX	♦	Sodík	226
XXXI	♦	Jezerní lid	232
XXXII	♦	K zámku	239
XXXIII	♦	Ossipago, Barbatus a Famulimus	246
XXXIV	♦	Masky	253
XXXV	♦	Znamení	260
XXXVI	♦	Souboj na nádvoří	267
XXXVII	♦	Terminus est	273
XXXVIII	♦	Spár	278
		Dodatek	284
		Poznámka k českému překladu	287

Pahorky lidských hlav už mizí v dál, a v nich
já sám se zmenšuji – nikdo mě nezachytí,
však jednou v dětských hrách a v knihách laskavých
obživnu, povstanu, řeknu, že slunce svítí.

Osip Mandelštam

Pán domu řetězů

„Ulpíval mi ve vlasech, Severiáne,“ řekla Dorkas. „Tak jsem si stoupla pod vodopád v místnosti s rozpálenými kameny – nevím, jestli je to na mužské straně zařízené stejně. A vždycky, když jsem z proudu vystoupila, slyšela jsem je, jak si o mně povídají. Nazývaly tě černý řezník a říkaly i další věci, o kterých se ti zmiňovat nechci.“

„To je jen přirozené,“ odpověděl jsem. „Nejspíš jsi za celý měsíc byla první neznámá, která tam zavítala, takže se přímo nabízelo, že o tobě začnou klevetit a že se těch pár, které tě znají, bude naparovat a možná přidá pár historek. Co se mě týče, jsem na to zvyklý, a ty sis cestou sem takové výrazy jistě vyslechla mnohokrát. Já každopádně.“

„Ano,“ připustila a usedla na římsu okenního výklenku. Lamy nespočetných obchodů ve městě pod námi postupně plnily údolí řeky Ákis přísivitem žlutým jako okvětní plátky narcisu, Dorkas však jako by je neviděla.

„Už je ti jasné, proč mi cechovní pravidla zapovídají vstoupit do manželství – avšak kvůli tobě, jak jsem ti mnohokrát říkal, je poruším, jakmile o to požádáš.“

„Chceš říct, že by bylo lepší, kdybych si našla jiné bydlení a na nejvýš jednou dvakrát týdně za tebou docházela, případně kdybych čekala, až ty přijdeš za mnou.“

„Bývá to zvykem. A ženy, které nás dnes propíraly, si dříve nebo později uvědomí, že by se mi buď ony, nebo jejich synové či manželé mohli jednou dostat do rukou.“

„To je všechno vedlejší, copak nechápeš? Jde o to, že...“ Zde se Dorkas odmlčela a pak, když jsme nějakou dobu ani jeden nic neříkali, vstala a začala přecházet po pokoji s rukama pevně zaklesnutýma jedna do druhé. Dosud jsem se s tím u ní nesetkal a znepokojilo mě to.

„O co tedy jde?“ zeptal jsem se.

„Že to tehdy nebyla pravda. A teď je.“

„Naše umění jsem vykonával, kdykoli se nějaká práce namánila. Najímali si mě představitelé měst a venkovští soudci. Několikrát jsi mě sledovala z okna, ačkoli ti nikdy nebylo po chuti stát mezi diváky – což ti stěží můžu vyčítat.“

„Nesledovala jsem tě,“ popřela.

„Vzpomínám si, že jsem tě viděl.“

„Nesledovala. Ne přímo při tom. Soustředil ses na svoje dílo a neviděl jsi, jak jsem zašla dovnitř nebo si zakryla oči. Když jsi vyskakoval na popraviště, to jsem se dívala a mávala ti. V tu chvíli jsi byl hrdost sama, stál jsi stejně rovně jako tvůj meč a vypadal jsi báječně. Byl jsi čestný. Vzpomínám si, jak tam s tebou jednou byl nějaký oficiál, jeden hieromonach a odsouzenec. A tvá tvář byla jediná čestná.“

„Nemohla jsi ji přece vidět. Jistě jsem měl masku.“

„Nepotřebovala jsem ji vidět, Severiáne. Víím moc dobře, jak vypadáš.“

„A teď snad vypadám jinak?“

„Ne,“ uznala zdráhavě. „Ale zavítala jsem tam dolů. Viděla jsem ty lidi přikované v tunelech. Až dnes budeme spát, společně v měkké posteli, budeme spát nad nimi. Kolik jsi říkal, že jich je, když jsi mě dolů bral?“

„Zhruba šestnáct set. Skutečně se domníváš, že by těch šestnáct set lidí nabylo svobody, kdybych na ně už dále nedohlížel? Nezapomínej, byli tu, když jsme přišli.“

Dorkas se mi vyhýbala pohledem. „Je to jako masový hrob,“ řekla. Viděl jsem, jak se jí třesou ramena.

„Což je také správné,“ vysvětlil jsem jí. „Archón by je mohl propustit, ale kdo vzkřísí jejich oběti? Tys nikdy o nikoho nepřišla, že?“ Neodpověděla.

„Zeptej se manželek, matek a sester mužů, které naši vězni nechali hnít v horách, zda jim Abdiesus má dát svobodu.“

„Jenom sama o sebe,“ řekla Dorkas a sfoukla svíčku.

* * *

Trax je křivolaká dýka zaražená do srdce hor. Leží v sevřené soutěsce tvořené údolím Ákisu a dosahuje nahoru až k hradu Akies. Veškeré rovné plochy mezi hradem a zdí zvanou Kapulus, která úzkou část údolí uzavírá zdola, zabírá harena, panteon a další veřejné budovy. Soukromé stavby se po obou stranách šplhají vzhůru po srázu a mnoho jich je do značné míry zahloubeno přímo do skály. Tomuto obyčejí Trax vděčí za jedno ze svých přízvisek, město bezokenných místností.

Prosperitu mu vynesla poloha v nejzazším místě, po němž je řeka splavná. Veškeré zboží, které po Ákisu putuje na sever (a než k ústí této menší řeky dospěje, často urazí devět desetin délky Gyollu, jehož skutečným pramenem možná Ákis je), se zde z plavidel musí nezbytně přeložit na zvířecí hřbety, jinak dál nedospěje. A naopak, pokud hetmanové horských kmenů a místní držitelé půdy miní odeslat vlnu a kukuřici do jižních měst, svěřují je lodím v Traxu, pod burácejícím kataraktem řítícím se z klenutého bezpečnostního přelivu hradní budovy.

Městského archóna, jak tomu nutně je v každé pevnosti zajišťující vládu práva v nepokojném kraji, vytěžoval především výkon spravedlnosti. Aby svou vůli vtiskl těm, kdo žili venku za hradbami a mohli by se jí jinak protivit, měl k dispozici sedm eskadron dimachů, každou s vlastním velitelem. Soud zasedal pravidelně, vždy od chvíle, kdy se objevil první srpek měsíce, až do úplňku.

Přelíčení začínala o druhé ranní hlídce a pokračovala, dokud se jednací pořádek dne nevyčerpá. Jako vrchní vykonavatel rozsudků jsem se jich jednak povinně účastnil, aby měl archón jistotu, že mi udělený trest nepřetlumočí někdo, kdo by jej zmírnil nebo zpřísnil, a jednak jsem do poslední drobnosti spravoval provoz Vinkuly, kde byli vězni zadržováni. V menším měřítku jsem tak nesl stejnou zodpovědnost jako mistr Gurloes u nás v Citadele a první týdny strávené v Traxu mě značně tížila.

Mistr Gurloesrazil poučku, že se žádné vězení nenachází na ideálním místě. Jako většina mouder určených k osvětě mladých mužů se tento výrok nedal popřít ani využít. Veškeré útoky spadají do tří kategorií – vězni mohou prchnout pokradmu, za pomoci násilí nebo díky zradě ustanovených strážců. Kradmým útokům nejméně přejí odlehlá místa, k nimž se z tohoto důvodu kloní většina těch, kdo nad daným problémem dlouze přemýšleli.

Pouště, horské vrcholy a osamělé ostrovy bohužel ideálně přejí útěku za pomoci násilí – oblehnou-li je kumpáni vězňů, jen velmi obtížně se o tom lze dozvědět včas, a posílit řady obránců je téměř nemožné. Podobně platí, že pokud mezi vězni dojde ke vzpouře, vojsko s největší pravděpodobností nepřispěchá dříve, nežli bude věc rozhodnuta.

Objekt v hustě osídlené a dobře bráněné oblasti se s takovými nesnázemi nepotýká, nese však s sebou jiné, ještě závažnější. Na takovém místě nepotřebuje vězeň tisíc kumpánů, nýbrž jednoho nebo dva, a nemusí ani jít o válečníky – postačí uklízečka a pouliční prodavač, pokud jsou bystří a odhodlaní. Jakmile vězeň zdolá zdi věznice, okamžitě splyne s davem, takže jeho opětovné zadržení není prací pro náhončí a psy, nýbrž pro agenty a konfidenty.

V našem konkrétním případě nepřicházela samostatně situovaná věznice na odlehlém místě vůbec v úvahu. I kdyby pro ni bylo kromě klavigerů zajištěno dostatečně početné vojsko odrážející útoky autochtonů, zoantropů a cultelariů pohybujících se po venkově, o ozbrojených družinách drobného exultantstva (chronicky

nespolehlivého) ani nemluvě, její zásobování by se neobešlo bez další armády, která by zásobovací kolony eskortovala. V případě Traxu je tedy Vinkula z nezbytí umístěna ve městě, přesněji řečeno zhruba uprostřed mezi patou a vrcholem západní skalní stěny a přibližně půl leguy od Kapulu.

Podobu dostala v dávných dobách a vždy ve mně budila dojem, že byla jako věznice zamýšlena od počátku, ačkoli podle jedné legendy se původně jednalo o hrobku, za novým účelem rozšířenou a přebudovanou teprve před několika stovkami let. Z prostrannějšího východního břehu ji pozorovatel vidí jako čtverhrannou strážní věž trčící ze skály: na straně přivrácené k němu dosahuje výšky čtyř pater a plochou, stínkami lemovanou střechou přiléhá ke skalní stěně. Tato viditelná část stavby, mnoha návštěvníky města jistě pokládaná za část jedinou, je ve skutečnosti z celé Vinkuly nejmenší a nejméně podstatná. V době mého liktorství se zde nacházely toliko naše administrativní prostory, ubytovna klavigerů a můj vlastní příbytek.

Věznům byla vyhrazena svažitá šachta vyhloubená do skály. Nedělila se na jednotlivé cely pro klienty, jaké se využívaly v žaláři u nás doma, ani nevytvářela společný sál, s jakým jsem se setkal při svém věznění ve Výsostném sídle. Vězni tu byli vsazeni do bytelných železných límců přikovaných ke stěnám šachty, a to tak, že mezi jejich řadami zůstávalo dost prostoru, aby mohli středem bok po boku projít dva klavigerové a nehrozilo, že při tom přijdou o klíče.

Šachta byla dlouhá přibližně pět set kroků a míst pro vězně čítala přes tisíc. Vodou ji zásobovala nádrž zahloubená v kameni na vrcholu útesu: když hrozilo, že nádrž přeteče, šachta se propláchlá, čímž bylo postaráno o výměšky. Výpustí vyhloubenou ve spodní části šachty odtékala odpadní voda do stoky, která u paty útesu procházela stěnou Kapulu a pod městem ústila do Ákisu.

Šachta a čtverhranná věž přisedlá ke skalní stěně nepochybně tvořily celý původní objekt Vinkuly. Té následně na složitosti dodala spleť větvících se chodeb a dalších rovnoběžných šachet,

kteřé zůstaly jednak po někdejších pokusech osvobodit vězně vyhloubením tunelu z toho či onoho soukromého sídla na skále, jednak po obranných tunelech vyhloubených proto, aby tyto pokusy zmařily. Jak velela nutnost, všechny uvedené prostory dnes rovněž sloužily k ubytování.

Oproti hypotetické situaci, kdy by ve Vinkule nebyly, mi existence těchto nepromyšlených nebo špatně promyšlených přídavných prostor značně ztěžovala úlohu a jeden z mých prvních kroků spočíval v zahájení prací, jejichž cílem bylo nežádoucí a nadbytečné chodby vyplnit směsí říčních balvanů, písku, vody, páleného vápna a šterku, uzavřít je a zbývající chodby rozšířit a spojit tak, aby výsledkem bylo racionální uspořádání. Tato práce, jakkoli nezbytná, však mohla postupovat pouze velmi pomalu, vždy se na ni totiž dalo vyčlenit pouze několik stovek vězňů, nadto z valné části zbídačelých.

Prvních několik týdnů po mém a Dorkasině příchodu do města mi pro samé povinnosti nezbyval čas na nic jiného. Dorkas objevovala Trax za nás za oba, přičemž jsem ji důrazně pověřil, ať se mi poptá po pelerínkách. Vědomí, že nesu Smiřitelův spár, mě během dlouhé pouti z Nessu značně tížilo. Nyní, když jsem dospěl k cíli a nemohl jsem se pelerínky pokoušet vystopovat cestou, ba se ani utěšovat, že kráčím směrem, který by nás nakonec mohl svést dohromady, stala se ona tíže téměř neúnosnou. Dokud jsme k cíli teprve šli, klenot jsem na noc ukrýval do horní části boty, to pokud jsme přespávali pod širým nebem, nebo do její špičky, to pokud jsme výjimečně měli střechu nad hlavou. Nyní jsem shledal, že ani nejsem schopen usnout, pokud jej nemám u sebe, abych se mohl při každém nočním probuzení ujistit, že setrvává v mém vlastnictví. Dorkas mi na něj ušila váček z laní kůže, ve dne v noci jsem jej měl na krku. Za ony první týdny jsem se tucetkrát probudil ze sna, v němž mi klenot planul před očima, vznášeje se ve vzduchu jako vlastní hořící katedrála, a spatřil jsem jej zářit natolik jasně, až tenkou usní prosvítal slabý jas. Noc co noc jsem se také jednou dvakrát probouzel na zádech s pocitem, že váček

spočívající mi na hrudi (ačkoli jsem jej bez námahy uzvedl jednou rukou) ztěžkl natolik, až ze mě vymačkává život.

Dorkas dělala, co mohla, aby mi byla utěšitelkou a pomocnicí, vnímal jsem však, že jí prudká změna v našem vztahu neušla a že ji vyvedla z rovnováhy ještě více než mne. Z vlastní zkušenosti mohu říct, že jsou takové změny nepříjemné vždy, byť třeba pouze proto, že z nich jde usuzovat na změny další, které pravděpodobně budou následovat. Dokud jsme spolu byli na cestách (a ostřejším či pomalejším tempem jsme putovali od chvíle, kdy mi Dorkas, zpola utonulému, pomohla vyškrábat se na plovoucí ostricovou stezku v Zahradě věčného spánku), kráčeli jsme jako sobě rovní soupeřníci a každou leguu jsme jeden jako druhý překonali buď po svých, nebo každý na svém zvířeti. Jestliže jsem Dorkas byl do určité míry tělesnou záštitou, ona mi právě tak byla jistou záštitou mravní, málokdo totiž mohl dlouho předstírat, že pohrdá její nevinnou krásou, nebo se hlasitě hrozit mého povolání, když přece při pohledu na mne chtěl nechtě vidět také ji. Byla mi rádkyní ve zmatku a společníci na stovce opuštěných míst.

Když jsme konečně vkročili do Traxu a já archónovi předal list mistra Palaimóna, byl tomu všemu nutně konec. Už jsem se v koptěném plášti nemusel obávat davu – ten se naopak obával mne coby nejvyššího představitele nejstrašlivější státní instituce. Dorkas nyní žila ve Vinkule, v příbytku, který mi tam byl vyhrazen, a to nikoli jako mně rovná, nýbrž jako milka, za niž ji jednou označila Kumanka. Její rádcovská úloha se stala bezcennou nebo téměř bezcennou, sužovaly mne totiž těžkosti právní a administrativní povahy, k jejichž zdolávání jsem byl léta školen, zatímco jí příslušné vědomosti zcela chyběly, a nadto jsem málokdy měl dost času či sil, abych jí tyto těžkosti vysvětloval a mohli jsme je pak prohodit.

A tak, zatímco jsem trávil dlouhé hlídky vestoje v archónově soudní síni, si Dorkas navykla procházet se po městě, a zatímco pozdní jaro jsme celé strávili spolu, nyní v létě jsme se sotva

vídali – večer jsme společně pojedli, vyčerpání padli do postele a zpravidla tam jen usnuli jeden druhému v náručí.

Konečně zasvitl úplněk, zahalený do pláště lesů, zelený jako smaragd a okrouhlý jako okraj číše. S jakou radostí jsem na něj z vrcholu strážní věže hleděl! Ještě jsem sice nebyl volný, zbývalo totiž vyřešit veškeré podrobnosti, které se při mém sekundování archónovi nashromáždily ohledně výkonu správních záležitostí a práva útrpného, přinejmenším mi však nic nebránilo plně se na jejich řešení soustředit, což se volnosti z mého tehdejšího pohledu téměř rovnalo. Nabídl jsem Dorkas, ať se ke mně dalšího dne přidá při inspekci podzemních částí Vinkuly.

Byl to omyl. Obklopená strádáním vězňů se ze smrdutého vzduchu roznemohla. Toho večera, jak je popsáno výše, jsem se od ní dozvěděl, že zavítala do veřejných lázní (udělala tím velkou výjimku, bála se totiž vody natolik, že se kousek po kousku myla houbou namáčenou do misky o nic hlubší než talíř na polévku), kde mínila pach šachty dostat z vlasů a kůže, a uslyšela tam, jak na ni obsluha upozorňuje ostatní návštěvnice.

Nad kataraktem

Druhý den ráno si Dorkas před odchodem ze strážní věže ostříhala vlasy, až téměř vypadala jako chlapec, a za členku, která je přidržovala, si zastrčila bílou pivoňku. Já se do odpoledne hmoždil s dokumenty a pak si od seržanta svých klavigerů půjčil civilní dželabu a zamířil ven v naději, že na Dorkas narazím.

V hnědé knize, již u sebe nosím, se lze dočíst, že není nic podivnějšího než se seznamovat s městem zcela odlišným od všech, která známe, jelikož se tak seznamujeme se svým druhým, netušeným já. Ještě podivnější, jak jsem zjistil, je seznamovat se s takovým městem teprve poté, co v něm člověk nějakou dobu žije, aniž si o něm za tuto dobu osvojil jakékoli znalosti.

Nevěděl jsem, kde lázně, o nichž se Dorkas zmínila, vlastně hledat, ačkoli jejich existenci jsem si již dříve domyslel ze zmínek, které padly u soudu. Nevěděl jsem, kde se nachází bazar, na kterém Dorkas nakupuje látky a kosmetiku, dokonce ani zda je takových bazarů více. Stručně řečeno jsem neznal nic než to, co bylo vidět z okenního výklenku, a krátkou cestu z Vinkuly do archónova paláce. Snad až příliš lehkověrně jsem podlehl přesvědčení, že se ve městě o tolik menším než Nessos přece svedu zorientovat, čas od času jsem se však přece ujistil, že mi v krivolakých uličkách, jež se vinou mezi jeskynními domy vyhloubenými do skály

a vlašťovčími domy čnějícími z ní, stále zůstává na dohled známý tvar strážní věže se zahrazenou branou a černým gonfalonem.

V Nessu žijí bohatí na severu, tam, kde jsou vody Gyollu čistší, a chudí na jihu, tam, kde jsou smrduté. Až sem do Traxu tento zvyk nezasahoval, jednak proto, že zde exkrementy obyvatelstva žijícího na horním toku (jež přirozeně nebylo ani z tisíciny tak početné jako obyvatelstvo v severních oblastech kolem Gyollu) unášel natolik bystrý proud, až Ákis sotva poznamenávaly, a jednak proto, že přívod vody do veřejných fontán a mohovitých příbytků byl prostřednictvím akvaduktů zajištěn z míst nad kataraktem, takže na řeku museli spoléhat pouze tam, kde byla potřeba vody enormní, jako například v manufakturách nebo velkoprádelnách.

V Traxu tudíž rozhodující roli hrála výška. Nejbohatší žili na svazích nejnižší u řeky, kde měli snadno na dosah obchody a úřady a nemuseli ujít víc než pár kroků k molům, odkud bylo možné vyplout v čajkách s otroky u vesel a pohybovat se v nich městem po celé délce. Ti o něco méně zámožní měli domy výš, střední třída ještě výš a tak dále, až po zcela nejchudší obyvatelstvo přebývající na vrcholech skal těsně pod opevněním, často v chatrčích z hlíny a rákosu přístupných pouze po dlouhých žebřících.

Později jsem se s těmito nuznými brlohy do jisté míry seznámil, prozatím jsem se však zdržoval pouze v obchodní čtvrti u vody. V úzkých uličkách se tam tísnilo tolik lidí, až jsem se zprvu domníval, že se koná jakási slavnost nebo snad že se válka – která se mi v Nessu jevila tak vzdálená, avšak během cesty s Dorkas na sever se připomínala se vzrůstající naléhavostí – natolik přiblížila městu, až se naplnilo všemi, kdo před ní prchají.

Nessos je natolik rozlehlý, až v něm, jak jsem slyšel, připadá pět budov na jednoho živoucího obyvatele. V Traxu je tento poměr jistě opačný, a onoho dne se mi příležitostně jevilo, že je zde hlav na jednu střechu padesát. Nessos je navíc kosmopolitní velkoměsto, kde sice bylo k setkání mnoho cizinců a příležitostně i kakogenů, kteří připluli z jiných světů, avšak navzdory tomu vás nikdy neopouštělo vědomí, že jde skutečně o cizince nacházející

se daleko od domova. Zde se v ulicích hemžili lidé nejrozličnějšího ražení, což však pouze zrcadlilo rozmanitost horského kraje. Když jsem tak kupříkladu spatřil muže, jehož pokrývku hlavy tvořila stažená ptačí kůže s křídly přes uši, nebo muže v ošumělé kožešině z vlka kaberu, případně muže s potetovanou tváří, bylo možné, že za rohem spatřím sto dalších takových z jeho kmene.

Jednalo se o eklektiky, potomky osadníků z jihu, kteří smísili svou krev s podsaditými, tmavými autochtony, zčásti si osvojili jejich zvyklosti a ty pak propletili s dalšími, nabytými buď od amfitryónů žijících na vzdálenějším severu, nebo v některých případech od ještě zapadlejších společenství, obchodníků a pronárodů.

Mnoho těchto eklektiků má v oblíbě zakřivené dýky – někdy se jim říká i ohnuté – s čepelí tvořenou dvěma poměrně rovnými částmi a s ohbím situovaným poněkud blíže k hrotu. Tvrdí se, že tento tvar usnadňuje zásah do srdce při bodnutí pod hrudní kost. Čepele mají vprostřed zpevňující žebro, jsou nabroušené na obou stranách a nositelé je udržují mimořádně ostré; záštitu tyto dýky nemají a jejich střenky jsou obvykle kostěné. (Podrobný popis těchto zbraní poskytuje proto, že pro onen kraj není nic charakterističtějšího než ony, a také proto, že od nich Trax odvozuje další ze svých pojmenování, město křivých dýk. Zároveň se čepeli takového nože podobá půdorys samotného města: křivka soutěsky odpovídá jejímu ohbí, řeka Ákis žebrou táhnoucím se vprostřed, hrad Akies hrotu a Kapulus linii, kde ocel mizí ve střeňce.)

Jeden chovatel z Medvědí věže mi kdysi řekl, že žádné zvíře není tak nebezpečné, divé a nezkrotné jako kříženec vzniklý spářením bojového psa s vlčicí. Máme ve zvyku pokládat lesní a horskou zvěř za divokou a lid, který se zdá vyrůstat z téže půdy, za barbarský. Avšak u jistých domácích zvířat, třebaže tolik rozumí lidské řeči a někdy sama vládnou několika slovy, popravdě řečeno nalézáme povahu ještě divočejší, kterou bychom si více uvědomovali, pokud bychom jí nebyli tak přivykli; a bytostnější barbarství zase nalézáme v mužích a ženách, jejichž předkové žijí už od úsvitu lidstva v městech a velkoměstech. Vodalus, jemuž

v žilách proudila neposkvvrněná krev tisíce exultantů – exarchů, etnarchů a fojtů –, byl schopen násilí, jaké si autochtonové kradoucí se ulicemi Traxu a zakrývající svou nahotu jen kabátem z huanaca ani neumějí představit.

Stejně jako zmínění vlkopsi (které jsem nikdy nespatriil, jelikož vinou své vzteklé povahy byli k ničemu) převzali tito eklektici od svých rozličných předků to nejkrutější a nejnevladatelnější. Coby přátelé nebo přívrženci byli mrzutí, věrolomní a svárliví, coby nepřátelé pak lítí, lstiví a pomstychtiví. Příkladnějším o nich tak mluvili mí podřízení ve Vinkule, tam totiž eklektici tvořili přes polovinu vězňů.

Kdykoli narazím na muže, jejichž jazyk, oděv nebo zvyky jsou mi cizí, spekuluji pak v duchu, jaké asi k jejich pokolení náleží ženy. Vždy existuje souvislost, oni i ony totiž vyrůstají z jedné kultury, jako když z téhož organismu vyrůstají viditelné listy i neviditelné, pod listy skryté plody. Pozorovatel, který si na vzhled a chuť plodů troufne usuzovat z obrysu několika olistěných větví spařených – abychom tak řekli – pouze z dálky, musí být v otázkách listů a plodů velmi fundovaný, nehodlá-li se zesměšnit.

Bojovní muži mohou být syny unylých žen, stejně jako mohou mít sestry téměř stejně silné, jako jsou sami, a navíc různější. Takto jsem, kráčeje v zástupu tvořeném zejména těmito eklektiky a měšťany (v mých očích nepříliš odlišnými od občanů Nessu, až na poněkud hrubší oděv a vystupování), propadl úvahám o ženách tmavých zraků a pleti, ženách s lesklými černými vlasy hustými jako oháňky grošáků, které sedlají jejich bratři, ženách, jejichž tváře jsem si představoval silné, avšak jemné, ženách náchylných k urputnému odporu a rychlé kapitulaci, ženách, které je možno dobýt, ne však koupit – pokud takové ženy na tomto světě existují.

Z jejich náruče jsem se v představách přenesl na místa, kde by je bylo možno nalézt, do osamělých chajd krčících se u horských pramenů, do kůžemi pokrytých jurt osaměle stojících vysoko na pastvinách. Pomyšlení na hory mne brzy zmámilo stejně, jako

mne kdysi, než mi mistr Palaimón sdělil, kde doopravdy leží Trax, zmámilo pomýšlení na moře. Jsou vpravdě skvostné, ty nepřemísitelné urthské idoly vysochané nespočetnými nástroji v nemyslitelně dávných dobách; podnes se nad okraj světa zdvíhají jejich zasmušilé korunované hlavy s flitry sněhu na mitrách, tiárách a diadémech, hlavy s očima o velikosti měst, postavy s rameny zahalenými lesem.

A tak, oděn do nevýrazné dželaby měšťana, jsem si klestil cestu lidnatou ulicí zaplněnou pachy fekálií a vaření a mou obrazotvornost plnily představy viklanů a křišťálových ručejí podobajících se halším.

Teklu, domnívám se, kdysi vzali přinejmenším do předhůří těchto výšin, bezesporu na útěku před žárem kteréhosi obzvlášť vyprahlého léta – mnoho výjevů, které mi zdánlivě samy od sebe tanuly na mysli, bylo totiž nápadně dětských. Viděl jsem rostliny holdující životu na skále a hleděl na jejich květy s bezprostředností, již žádný dospělý nedosáhne, leda by poklekl; viděl jsem propasti budící nejen strach, nýbrž přímo šok, jako by se jejich samotná existence protivila přírodním zákonům; viděl jsem hory natolik vysoké, až se zdálo, že doslova postrádají vrchol, jako by snad celý svět bez ustání padal z jakýchsi nepředstavitelných Nebes držících tyto hory dodnes v sevření.

Nakonec jsem město prošel téměř v celé jeho délce až k hradu Akies, kde jsem strážným u vstupu do poterny odhalil svoji totožnost. Vpustili mě, a já tak mohl vystoupat na vrchol donjonu, jako jsem kdysi před rozžehnáním s mistrem Palaimónem vystoupal na naši Věž matachínů.

Tehdy jsem se s jediným koutem světa, jež jsem znal, loučil v jednom z nejvyšších bodů Citadely, jež se zároveň tyčila na jednom z nejvyšších vrcholů v celé oblasti Nessu. Město se přede mnou rozkládalo, kam až jsem dohlédl, a Gyll se přes ně táhl jako zelený šnečí sliz po mapě. Někde byla na obzoru dokonce viditelná Hradba a nenacházel jsem se ve stínu ničeho, co by se vypínalo výrazně nad mé stanoviště.

Zde byl dojem výrazně odlišný. Stál jsem obkročmo nad řekou Ákis, vrhající se mi v ústrety po kamenných stupních, z nichž každý byl dvakrát či třikrát vyšší než vzrostlý strom. Bíle zpěněná tříšť třpytící se na slunci mizela pode mnou a znovu se vynořovala jako stříbrná stuha pádící městem, které si ve své prohlubni hovělo stejně úhledně, jako si dětské vesničky na hraní hoví v krabicích – vybavil se mi dárek k jednomu narozeninám (ovšem Tekliným).

Zároveň jsem se však nacházel na dně pomyslné mísy. Kolem dokola se zdvíhaly kamenné stěny, takže pohled na kteroukoli z nich vyvolával v člověku přesvědčení, přinejmenším chvilkové, že jakýsi čaroděj využil násobení imaginárními čísly, překroutil přítažlivou sílu o devadesát stupňů a výšina před mýma očima je ve skutečnosti pravoplatným zemským povrchem. Celou hlídku či více, jak se domnívám, jsem k oněm stěnám vzhlížel, pozoroval pavučinové linie vodopádů, které se po nich hromově a s romantickou čistotou vrhaly vstříc Ákisu, a sledoval uvězněná mračna tisknoucí se k neoblomným stěnám jako zmatené a vyděšené ovce v ohradě z kamene.

Nakonec se mi velkolepost hor a mé snění o nich omrzely – nebo neomrzely, spíše mě omámily, až se mi točila hlava závratí, zdánlivě jsem ony nemilosrdné výšiny viděl i se zavřenýma očima a cítil jsem, že tuto noc a mnoho dalších nocí budu padat z jejich srázů nebo se budu zkrvavenými prsty urputně držet jejich beznadějných stěn.

Teprve poté jsem obrátil plnou pozornost k městu a uklidnil se pohledem na strážní věž Vinkuly, viditelnou nyní jako hranol velice skromných rozměrů, pevně spojený se skaliskem, které mezi nespočetnými kamennými vlnami kolem představovalo sotva víc než zčeření. Sledoval jsem linii nejvýznamnějších ulic, pokoušel se (ve snaze vystřízlivět touto pomyslnou hrou z dlouhého upřeného pozorování hor) určit ty, jimiž jsem k hradu dospěl, a hledal z této nové perspektivy budovy a tržiště, jež jsem spatřil cestou. Očima jsem plnil bazary – jak se ukázalo, nacházely se zde dva,

každý na jednom břehu – a v nové podobě přede mnou vyvstaly známé orientační body, s nimiž jsem se seznámil z okenního výklenku ve Vinkule: harena, panteon a archónův palác. Poté, co jsem si z nového stanoviště potvrdil vše, co jsem již dříve spatřil z úrovně povrchu, a dospěl k závěru, že chápu prostorové vztahy mezi místem, kde stojím, a již osvojenými částmi městského mís-topisu, jsem se pustil do průzkumu vedlejších ulic, s přimhouřenýma očima sledoval klikaté stezky šplhající se po horních skaliscích a zkoumal úzké uličky, z nichž leckterá se na pohled sotva odlišovala od pouhého pruhu temnoty mezi budovami.

Takto jsem je propátrával, až můj zrak konečně znovu dospěl k okrajům řeky, kde jsem začal obhlížet přístaviště a skladiště, ba i pyramidy sudů, beden a žoků čekajících, až je někdo naloží na palubu toho či onoho plavidla. Voda zde již nebyla zpěněná, s výjimkou míst, kde se jí stavěla do cesty mola. Hladina se vyznačovala téměř indigovou barvou a stejně jako indigové stíny spatřené zvečera o dni zapadaném sněhem se zdála ubíhat mlčky, klikatá a mrazivá. Pohyb spěchajících čajek a naložených felúk však dokládal, jaký nepokoj hladká hladina tají, lodě většího z obou typů totiž svými čeleny opisovaly šermířské oblouky a příležitostně se stávalo, že se ta i ona plavidla pohybovala bokem jako krabi a jejich vesla při tom tepala uhánějící proud.

Když jsem obsáhl vše, co leželo níže po proudu, vyklonil jsem se přes předprseň, takže jsem spatřil vůbec nejbližší úsek řeky a molo ležící nanejvýš sto dlouhých kroků od vstupu do poterny. Při pohledu na dokaře lopotící se s vykládkou úzkých říčních člunů jsem poblíž spatřil nehybnou osůbku se zářivými vlasy. Nejprve jsem ji pokládal za dítě, tak malá se jevila vedle ramenatých, téměř nahých dělníků. Byla to však Dorkas, sedící přímo u vody s hlavou v dlaních.

♦ III ♦

Před chýší

Když jsem k Dorkas sestoupil, ne a ne ji přimět k řeči. Příčinou nebylo jednoduše to, že se na mě hněvala, ačkoli jsem si to tehdy myslel. Ticho ji zachvátilo jako choroba, která jí nepoškodila jazyk a rty, nýbrž jí vzala vůli jich užívat – a kromě vůle snad i touhu, tak jako jisté infekce ničí naši touhu po rozkoši a dokonce naši schopnost porozumět radosti druhých. Pokud jsem Dorkas nenatočil tvář ke své, hleděla do prázdna, buď s očima sklopenýma k zemi pod nohama, přičemž podle mého názoru nevnímala ani tu, nebo s tváří v dlaních, jako když jsem ji nalezl.

Chtěl jsem s ní promluvit, veden – v tu chvíli – přesvědčením, že mohu říci něco, ačkoli jsem nevěděl přesně co, po čem by znovu přišla k sobě. Na mole, kde na nás civěli dokaři, to však nepřicházelo v úvahu a nějakou dobu mě nenapadalo, kam bych ji mohl zavést. V uličce opodál, šplhající už do svahu východně od řeky, jsem spatřil štít hostince. V úzkém lokále jedli hosté, za několik aesů jsem si však pronajal pokoj v patře nad ním. Kromě postele se tu nenacházel další nábytek, ostatně by se sotva vešel, a strop byl natolik nízký, že jsem se na jednom konci nemohl napřímit. Hostinská se domnívala, že si pokoj pronajímáme za účelem do-staveníčka, což bylo za daných okolností jen přirozené, zároveň v ní však Dorkas svým zoufalým výrazem vzbudila domněnku, že

je mi jaksi vydána na milost nebo jsem za ni zaplatil kuplíři. Vy-sloužila si tím zjihle soucitný pohled, který jí podle mého názoru zcela ušel, zatímco já si vysloužil pohled vyčítavý.

Zavřel jsem dveře, zajistil je zevnitř na západku a přiměl Dor-kas ulehnout na postel. Pak jsem usedl vedle ní a snažil se ji roz-povídat: ptal jsem se, co se stalo, jak bych mohl neznámou příčinu jejího trápení odstranit a tak dále. Když se ukázalo, že tím ničeho nedosáhnu, rozhovořil jsem se o sobě, veden předpokladem, že se mnou přestala mluvit pouze z úleku nad podmínkami ve Vinkule.

„Každý námi opovrhuje,“ řekl jsem. „Není tedy důvod, proč bys mnou neměla opovrhovat ty. Překvapivá tu není nenávist, kte-rou jsi ke mně pocítila, nýbrž doba, která musela uplynout, než jsi dospěla k témuž náhledu jako ostatní. Protože tě však miluji, pokusím se náš cech – a tím i sebe – obhájit v naději, že tě pak nebude pomyslení na tvou někdejší lásku k mučiteli tak trýznit, ačkoli už mne nemiluješ.

Nejsme krutí. Nad prací necítíme potěšení, pouze nad jejím dobrým výkonem, čímž myslím rychlé provedení všeho, co nám zákon ukládá, a ničeho více ani méně. Jsme poslušní soudců, kteří svůj úřad zastávají se souhlasem lidu. Najdou se přívrženci teze, že bychom svou práci vůbec odvádět neměli a neměl by ji odvá-dět ani nikdo jiný. Chladnokrevně vykonaný trest je podle nich horším zločinem, než jakým se kdy mohli provinít naši klienti.

Snad mají do jisté míry pravdu, je to však pravda, jež by zni-čila celé Společenství. Nikdo by se nemohl cítit v bezpečí, nikdo by v něm být ani nemohl a lid by se vposledku vzbouřil – nejdří-ve proti zlodějům a vrahům, poté proti každému, kdo se protiví všeobecnému pojetí spořádanosti, a nakonec i proti cizincům a vyvržencům. Vrátil by se ke kamenování a upalování, starým hrůzám, při kterých každý hledí překonávat své bližní, aby zítra náhodou nebyl obviněn ze špetky soucitu k nebohé dnešní oběti.

Od dalších slyšíme, že jistí klienti zaslouží nejkrutější trest, avšak jiní ne, a že bychom v případech druhých jmenovaný měli odmítnout konat. Je jisté, že se někteří provinili více a jiní méně,

ba je dokonce možné, že některé osoby předávané do našich rukou nespáchaly nic, ať už ve věci, v níž jsou obviněny, nebo v jakékoli jiné.

Ti, kdo tyto argumenty snášejí, ovšem nedělají nic jiného, než že si osobují pozici soudců nad soudci jmenovanými autarchou, soudců méně vzdělaných v právu a postrádajících pravomoc k předvolávání svědků. Vyžadují, abychom odepřeli poslušnost skutečným soudcům a místo toho naslouchali jim, nejsou však schopni prokázat, že naši poslušnost zaslouží větší měrou.

Ještě další jsou toho názoru, že by naši klienti neměli být mučeni a popravováni, nýbrž nuceni pracovat pro Společenství – kopat kanály, stavět hlásky a podobně. Za cenu potřebných strážců a řetězů je však možno najmout poctivé pracovníky, jimž jinak bude scházet obživa. Proč by tito loajální dělníci měli hladovět, aby vrazi nemuseli umírat a zloději trpět bolestí? Krom toho se tito vrahové a zloději nesklánějí před právem a nemohli by doufat v odměnu, takže by je k práci přiměl jedině bič. A co je takový bič jiného nežli mučení, pouze pod novým jménem?

Ještě další tvrdí, že každý, kdo je shledán vinným, by měl být v pohodlí a bez bolesti vězněn, a to mnoho let, často po celý zbytek života. Ovšem kdo žije v pohodlí a bez bolesti, dožívá se vysokého věku a každý oreichalk na něj vynaložený musí být odebrán odněkud, kde by posloužil lépe. O válce vím málo, avšak dost na to, abych chápal, jak draho vyjde nákup zbraní a žold vojáků. Boje se nyní odehrávají v horách na severu, takže bojujeme jako za stovkou zdí. Co kdyby se však přenesly do pampy? Bylo by Askíánce možné zadržet na území poskytujícím tolik manévrovacího prostoru? A padla-li by jim do rukou tamní stáda, odkud by pak Nessos bral potravu?

Pokud nemáme viníky ani věznit v pohodlných podmínkách, ani mučit, co zbývá? Pokud budeme všechny zabíjet, všechny bez rozdílu, postavíme chudou zlodějku na roveň matce, jež otráví vlastní dítě, jako se toho v Saltu dopustila Morwenna. To by sis přála? V dobách míru by mnohé šlo vykázat do exilu. Vypovědět

je nyní by však znamenalo dopřát Askiáncům pluk vyzvědačů, které vycvičí, vybaví peněžními prostředky a vyšlou nazpět mezi nás. Brzy bychom museli podezírat každého, byť by mluvil naším jazykem. To by sis přála?“

Dorkas ležela na posteli tak tiše, až mi blesklo hlavou, zda neusnula. Měla však otevřené oči, ony ohromné, ryze modré oči; když jsem se nad ní sklonil a hleděl na ni, pohnuly se a nějakou dobu působily dojmem, že mě pozorují, jako by snad pozorovaly šířící se kruhy v jezírku.

„Dobrá, jsme ďáblové,“ řekl jsem. „Pokud na tom trváš. Ale bez nás to nejde. Vždyť zapojení ďáblů do služby shledávají nezbytným i mocnosti nebeské.“

Do očí jí vstoupily slzy, nepoznával jsem však, zda pláče, protože se mne dotkla, nebo protože zjistila, že jsem stále přítomen. V naději, že tak znovu získám její někdejší náklonnost, jsem se rozhovořil o době, kdy jsme teprve putovali do Traxu, a zavzpomínal na naše shledání na mýtině po útěku z pozemků Výsostného sídla, na hovor, který jsme v oněch skvostných zahradách vedli před hrou doktora Talóse, když jsme se rozkvetlým sadem došli usadit na starou lavičku u rozbité fontány, a na vše, co mi tam řekla, stejně jako vše, co jsem řekl já jí.

A jevilo se mi, že její smutek mírně polevuje, dokud jsem ovšem nezmínil fontánu s prasklou mísou, kde voda čůrkem vybíhala v pramínek svedený jakýmsi zahradníkem na klikatou cestu mezi stromy, které napájel a mezi nimiž se nakonec vsakoval do země. Tehdy zastřela Dorkas rysy temnota – v celé místnosti dolehla jen a pouze na ně, jako jeden z oněch podivných tvorů, kteří mě a Jonáše pronásledovali mezi cedry. Od té chvíle se mi Dorkas vyhýbala pohledem a po nějaké době vskutku usnula.

Vstal jsem tak tiše, jak jsem dokázal, otevřel západku dveří a sešel po křivolakém schodišti. Hostinská se stále činila dole v lokále, avšak hosté, kteří se zde předtím nacházeli, už byli pryč. Vysvětlil jsem, že ženě, již jsem přivedl, není dobře, zaplatil jsem pokoj na několik dní, slíbil jsem, že se vrátím a případně pokryji

veškeré další náklady, a požádal jsem, ať do pokoje čas od času nahlédne a dá své svěřenkyni najíst, jestliže tato bude o jídlo stát.

„Mít v tom pokoji nocležníka pro nás bude požehnání,“ odpověděla hostinská. „Ale když vaši milé není dobře, vážně jí nemůžete najít nic lepšího než naše Kachní hnízdo? Nemůžete si ji vzít domů?“

„Obávám se, že se roznemohla právě z bydlení pod mou střechou. Přinejmenším nechci riskovat, že by jí návrat ještě přitížil.“

„Chuděra!“ Hostinská zakroutila hlavou. „Navíc taková pěkná, a ještě vypadá skoro jako dítě. Kolik jí je?“

Odvětil jsem, že nevím.

„Tak až se zmátoří, stavím se u ní s polívkou.“ Pohledem jako by mi říkala, že to po mém odchodu jistě nebude dlouho trvat. „Ale to vám povídám, věznit ji tu nebudu. Kdyby chtěla odejít, klidně může.“

* * *

Poté, co jsem malý hostinec opustil, jsem se chtěl nejkratší cestou vrátit do Vinkuly, nechal jsem se však zmýlit předpokladem, že pokud úzká ulička, kde Kachní hnízdo stojí, směřuje téměř k jihu, bude tímto směrem rychlejší pokračovat a překročit Ákis níže po proudu, místo abych se po svých a Dorkasiných stopách vracel k úpatí hradní zdi s poternou.

Úzká ulička mě zradila, jak bych ostatně očekával, kdybych byl s podmínkami panujícími v Traxu obeznámenější. Ačkoli se totiž všechny nerovné uličky klikatící se po svazích příležitostně kříží, obecně vzato vedou shora dolů a naopak, takže cesta mezi dvěma domy přilepenými ke skále (jestliže se nenacházejí v bezprostřední blízkosti nebo nad sebou) nutně obnáší sestup do úzkého prostředního pásu u řeky a opětovný výstup. Zanedlouho jsem tudíž shledal, že jsem po východní skalní stěně vystoupal až do výšky, v níž se na západní nachází Vinkula, a vyhlídka na návrat do ní tak je vzdálenější než při odchodu z hostince.

Popravdě řečeno mi to zjištění nebylo zcela nepříjemné. Práce čekající ve Vinkule mne nijak zvlášť nelákala, v duchu mne totiž stále zaměstnávaly myšlenky na Dorkas. Chůze se jevila jako lepší způsob, jak setřást pocit bezmoci, a tak jsem usoudil, že pokud bude třeba, vyjdu až na horní konec této poskokem stoupající ulice, prohlédnu si tam z výšky Vinkulu i hrad Akies, prokážu se strážným na hradbách symbolem svého úřadu, dojdu podél opevnění ke Kapulu a tak řeku překonám v nejnižším bodě.

Po půl hlídce usilovné námahy jsem však neměl kudy dál. Ulice končila strmou stěnou vysokou tři čtyři provazce, nebo snad v pravém slova smyslu skončila dříve – poslední desítky kroků jsem už pravděpodobně urazil po soukromé přístupové stezce k ubohé chatrči z bahna a klacků, před níž jsem nyní stál.

Ujistil jsem se, že ji není možné nijak obejít a jiná cesta k vrcholu se nikde poblíž nenachází, a chystal jsem se znechuceně odvrátit, když vtom z chatrče vyklouzlo dítě. Zpola neohroženě, zpola bojácně se ke mně přitočilo, pohlížeje na mne jen pravým okem, a v posunku společném všem žebrákům ke mně vztáhlo velice umouněnou ruku. Být v lepší náladě, snad bych se takovému zakřiknutému a dotěrnému nebožátku zasmál. Takto jsem mu do umouněné dlaně nechal spadnout několik aesů.

Dítku to dodalo kuráž. „Sestra je nemocná,“ osmělilo se říct. „Hodně nemocná, sieure.“ Podle barvy hlasu jsem usoudil, že jde o chlapce, a protože se při řeči téměř natočil čelem ke mně, uviděl jsem, že mu levé oko vinou jakési infekce napuchlo tak, až na ně nevidí. Vytékaly mu z něj slzy hnisu a zasychaly na tváři. „Hodně, hodně nemocná.“

„A to se podívejme,“ odpověděl jsem.

„Odsud ji ale neuvidíte, sieure. Jestli chcete, můžete ji omrknout dveřmi – jí to vadit nebude.“

Právě v tu chvíli na něj zavolal muž v odřené kožené zástěře, jakou nosí zedníci. „Co je, Jadere? Co chce?“ Namáhavě stoupal po cestičce k nám.